SCIO
vzdělávání pro budoucnost

„Jak čeští žáci vnímají své okolí?"

Tisková zpráva k výsledkům výzkumu v rámci projektu Multipolis

28. květen 2013

kontakt:
Štěpán Pudlák
spudlak@scio.cz

Etnicita – Vnímání lidí – Vnímání světa skrze mediální realitu – Velikost obce – Angažovanost – Dopady projektu Multipolis

PROJEKT MULTIPOLIS A VÝZKUM

Představujeme výsledky výzkumu, který proběhl v rámci projektu Multipolis. Projekt Multipolis realizovala společnost Scio za spolufinancování Evropského sociálního fondu. Multipolis je příběhová společenská hra, která slouží na školách jako pomůcka pro výuku multikulturní výchovy.

Výzkum probíhal od podzimu 2012 do jara 2013 na 39 školách po celé České republice (s výjimkou Prahy). Zapojilo se 1.744 žáků 6. a 9. ročníků základních škol. Výzkum měl podobu dotazníkového šetření o dvou kolech.

ETNICITA

Jak významná je pro žáky etnicita či barva pleti?

- Třetina žáků se otevřeně vymezuje vůči Romům.

Větu „Kdyby u nás byl **pochod proti Romům**, tak..." doplnilo **40 %** žáků v tom smyslu, že **by se k němu přidali** či by ho podpořili. 26 % by se nezúčastnilo, 16,5 % by se někam schovalo, 8 % by vyjádřilo nesouhlas, 7 % to nezajímá nebo by nic nedělali.

Větu „Nikdy bych se nekamarádil s..." doplnilo **32 % žáků** tak, že by se **nikdy nekamarádili s Romem**.

- Podle žáků je barva pleti jedním z důvodů, proč by to měl jejich spolužák u nich ve třídě těžké. Zároveň ale otevřeně neuvádějí, že by pro ně osobně hrála barva pleti roli.

Žáci vybírali z osmi postav (podle popisu či podle popisu a obrázku), kdo by to podle jejich názoru **měl u nich ve třídě těžké** a proč. **Odlišnou barvu** pleti uvedlo jako důvod **7,4 %** žáků. Postavy jiného etnika byly také častěji voleny žáky, kteří měli k dispozici jejich podobiznu.

Oproti tomu při obdobném výběru z postav, ovšem s otázkou „S kým by sis asi moc **nerozuměl/a**?" nebyla **barva pleti** jako důvod **vůbec uváděna**.

Nejčastěji se žáci **vymezovali vůči Romům**, jiná etnika jsou pro žáky přijatelnější.

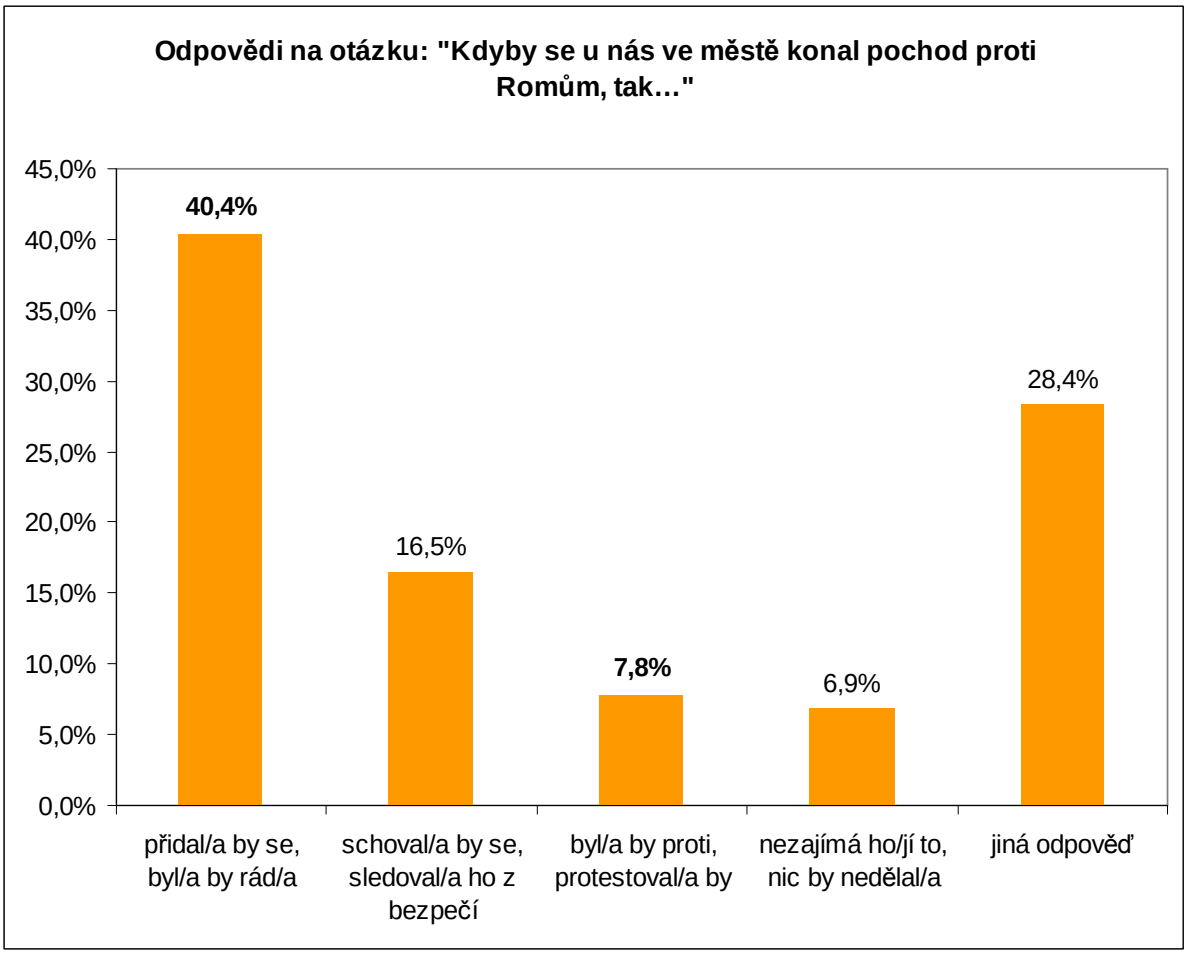
Odpovědi na otázku: "Kdyby se u nás ve městě konal pochod proti Romům, tak…"
45,0%
40,0%
35,0%
30,0%
25,0%
20,0%
15,0%
10,0%
5,0%
0,0%
40,4%
16,5%
7,8%
6,9%
28,4%
přidal/a by se, byl/a by rád/a
schoval/a by se, sledoval/a ho z bezpečí
byl/a by proti, protestoval/a by
nezajímá ho/jí to, nic by nedělal/a
jiná odpověď

VNÍMÁNÍ LIDÍ

Jakou roli hraje podoba druhých lidí v jejich hodnocení?

- Postoje žáků vůči druhým lidem se zásadně mění, pokud znají jejich podobu.

Žáci vybírali z osmi postav, s nimiž by chtěli sedět v lavici, chodit s nimi na kroužek, s kterými z nich by si nerozuměli či kdo by to měl u nich ve třídě těžké. Jedna skupina měla k dispozici pouze slovní popis postav, druhá skupina popis postav a jejich portrét.

Výsledky první a druhé skupiny se lišily zvlášť v případě, kdy portrét postavy přinesl novou informaci. Zvlášť rozhodovalo, zda daná postava působí **přátelsky či usměvavě**, zda je **obézní** a jakou má **barvu pleti**.

Petr a Imran jsou podle portrétu oba trochu silnější. Imran to měl ve slovním popisu, Petr nikoli. Pokud žáci měli k dispozici jen popis, vybírali si **Petra** jako spolužáka do lavice nebo na kroužek **zhruba 2x až 3x častěji**, **než Imrana** (který byl popisován jako „**lehce obézní**").

Pokud ovšem měli **k dispozici i obrázek**, kde je nadváha u obou patrná, měli zhruba **stejné výsledky** (ani jeden z nich příliš populární nebyl).

Petr

Imran

Podle čeho si žáci vybírají kamarády?

- Pro žáky je důležitá **konformita** vůči skupině, třídě.

Při výběru postav spíše **přijímali ty**, které příliš **nevybočují** od „normálu".

Naopak **negativně** byly hodnoceny **odchylky** od „normálu" v negativním, ale i pozitivním smyslu (např. ti, kteří se moc dobře učí, jsou sebevědomí apod.).

Matyáš

Lucka

Tento efekt se projevil u Matyáše a Lucky. Ti jsou popisováni jako „slušňáci", kteří se dobře učí. Pokud ovšem žáci viděli jejich portrét, kde působí sympaticky a ničím nevybočují, preferovali je žáci výrazně více.

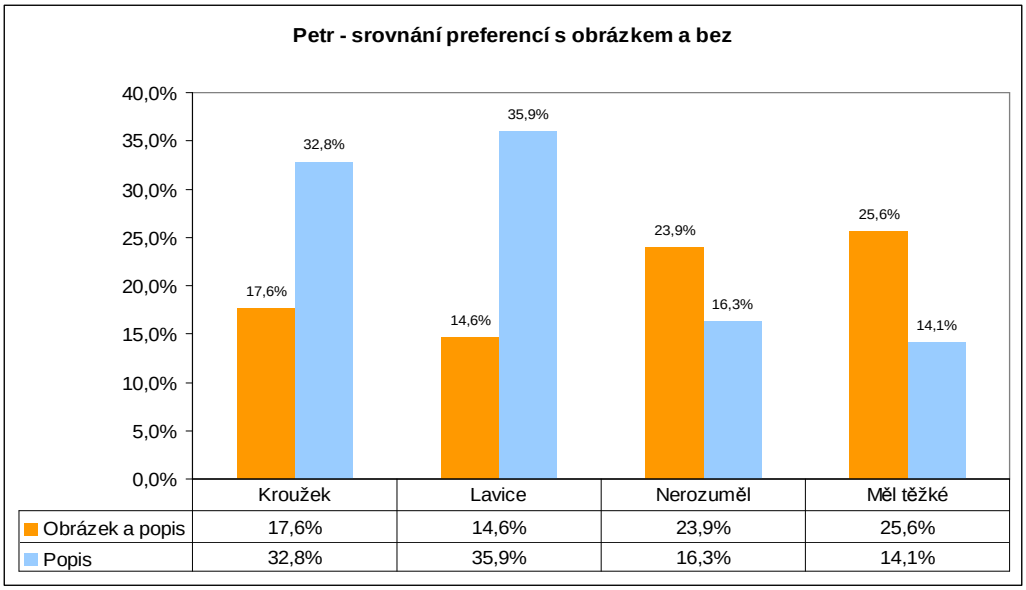

	Kroužek	Lavice	Nerozuměl	Měl těžké
Obrázek a popis	17,6%	14,6%	23,9%	25,6%
Popis	32,8%	35,9%	16,3%	14,1%

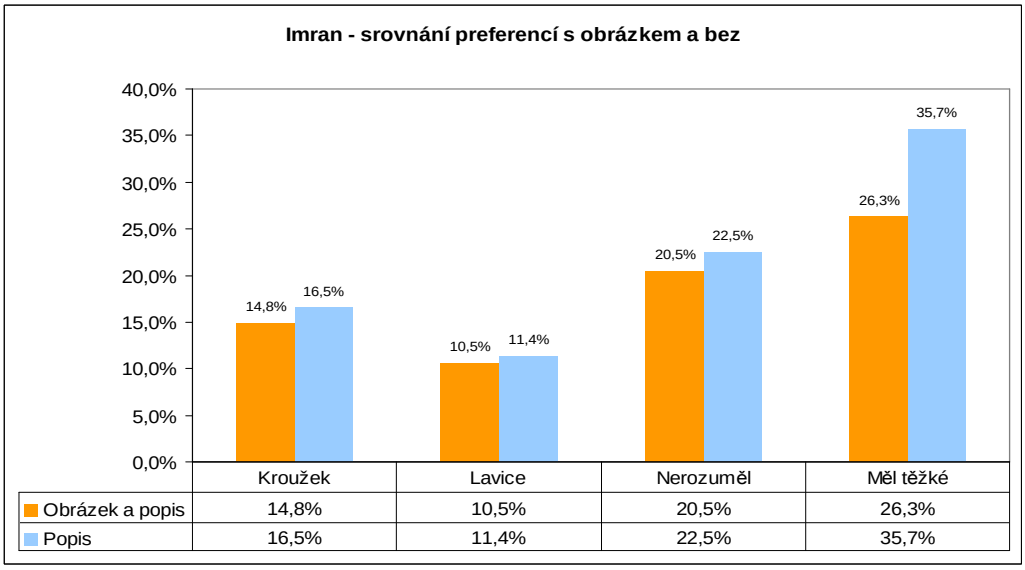

	Kroužek	Lavice	Nerozuměl	Měl těžké
Obrázek a popis	14,8%	10,5%	20,5%	26,3%
Popis	16,5%	11,4%	22,5%	35,7%

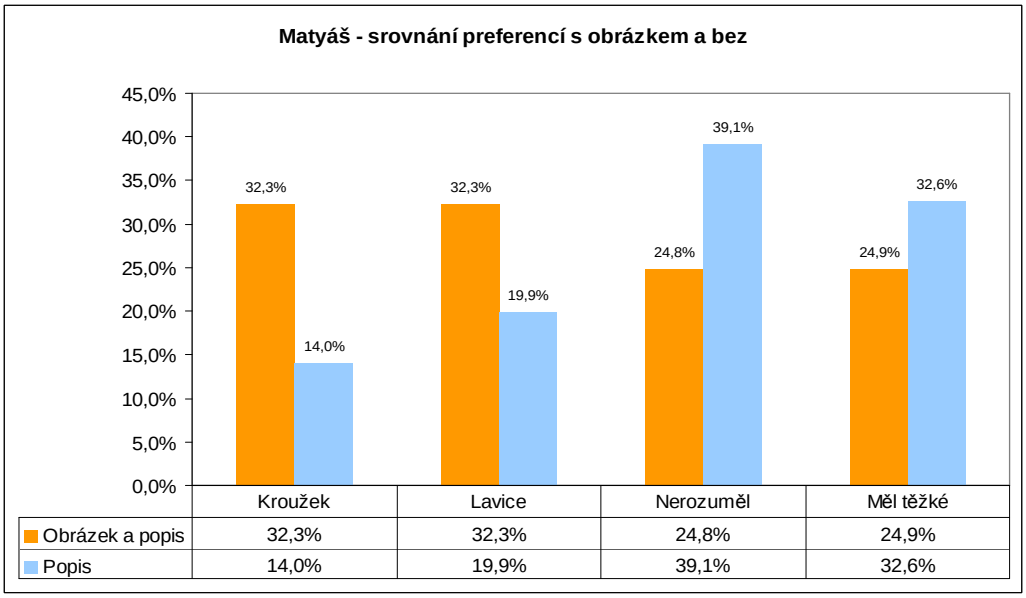

	Kroužek	Lavice	Nerozuměl	Měl těžké
Obrázek a popis	32,3%	32,3%	24,8%	24,9%
Popis	14,0%	19,9%	39,1%	32,6%

VNÍMÁNÍ SVĚTA SKRZE MEDIÁLNÍ REALITU

Jak vnímají žáci události skrze média?

- Žáci považují **článek „bulvárního"** typu za **informativnější** než článek „seriózního" typu.

Žáci si přečetli dva články o stejné události (přepadení chlapce neznámými útočníky). Jeden z nich byl bulvárnější, druhý serióznější (věcnější a méně emotivní). Na otázku „Z kterého článku ses toho **víc dozvěděl/a?**" odpovědělo **62 %**, že **z bulvárního**. 55 % žáků se také více líbil bulvární článek.

Hodnocení **bulvárního** článku **jako informativnějšího** bylo **častější u dívek** (69 %, oproti 55 % u chlapců) a **dívkám** se také **víc líbil** (66 % u dívek oproti 46 % u chlapců).

- Žáci interpretují událost podanou v článcích jako související s Romy, přestože Romové v těchto článcích vůbec nejsou zmíněni.

Část žáků četla bulvární článek, kde jsou zmíněni Romové jako pachatelé činu, jako první. Druhá část četla seriózní článek, kde **Romové vůbec zmíněni nejsou.** Přesto **23 %** z těch, kdo četli článek bez zmínky o Romech, **označilo Romy** jako možné **pachatele** přepadení. Dalších 6 % interpretovalo článek tak, že se občané bojí Romů.

V odpovědích na otázku, co nejdůležitějšího se dozvěděli z článku, zmiňují žáci Romy v 30 % odpovědí v případě seriózního článku a v 40 % odpovědí v případě bulvárního článku.

- **Chlapci** a žáci **9. ročníků** očekávají **konfliktnější** řešení situace a více vnímají událost z hlediska **etnicity**.

Žáci měli určit, jak se podle nich bude vyvíjet situace v daném městě po přepadení chlapce popsaného v článcích.

36 % chlapců (oproti 24 % dívek) **předpokládalo**, že situace dospěje ke **konfliktu**.

Více žáků 6. ročníku než 9. zvolilo odpověď „Obyvatelé budou pomáhat policii v pátrání.", kdežto 9. ročníky častěji volili odpověď „Obyvatelé se začnou mstit Romům."

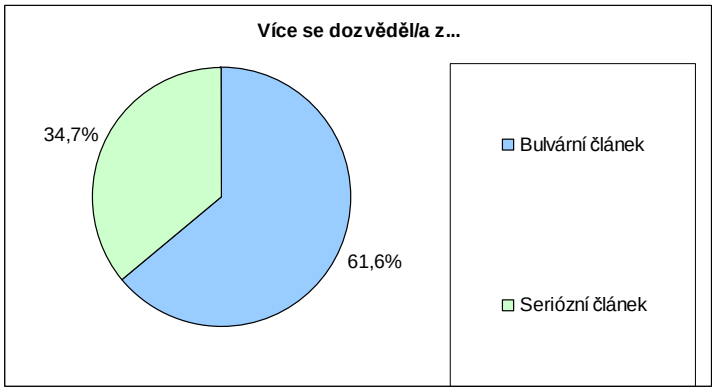

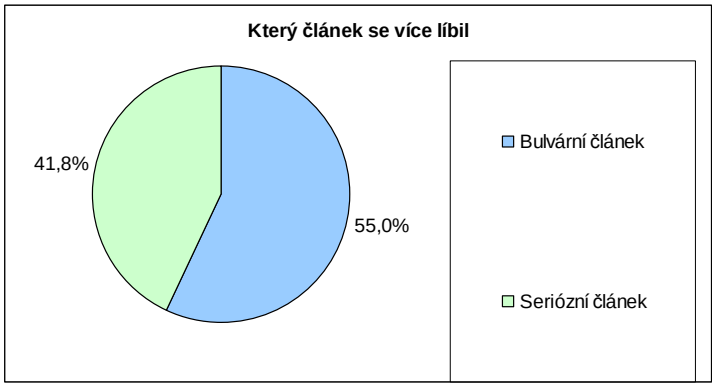

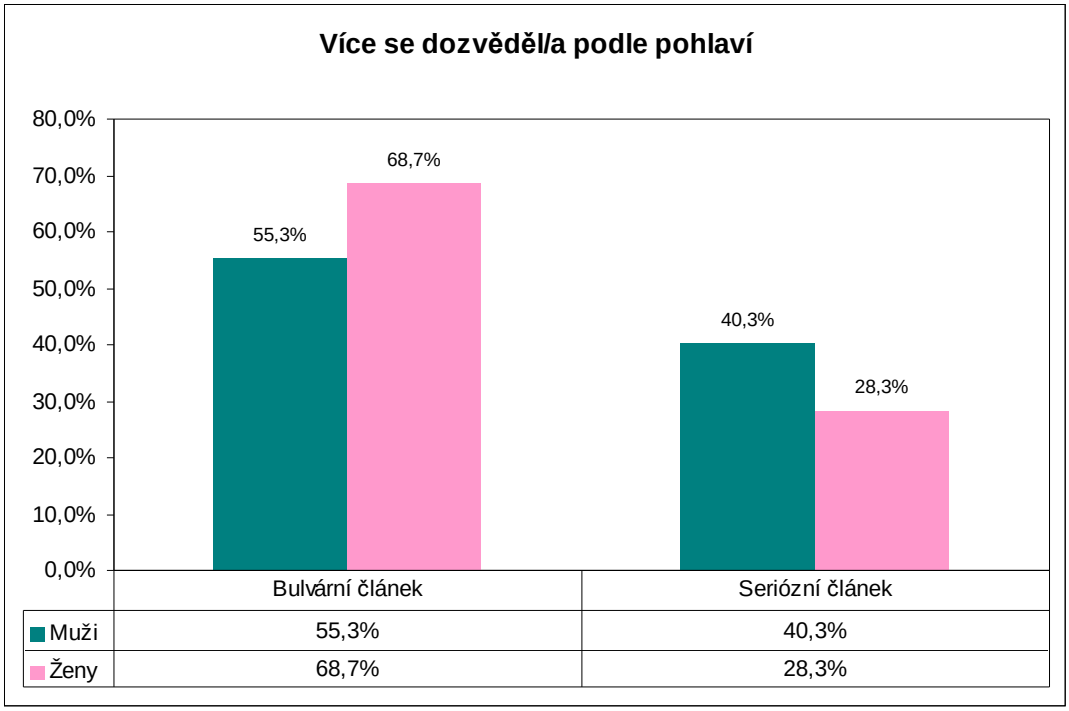
Více se dozvěděl/a podle pohlaví
80,0%
70,0%
60,0%
50,0%
40,0%
30,0%
20,0%
10,0%
0,0%
55,3%
68,7%
40,3%
28,3%
Bulvární článek
Seriózní článek
Muži
55,3%
40,3%
Ženy
68,7%
28,3%

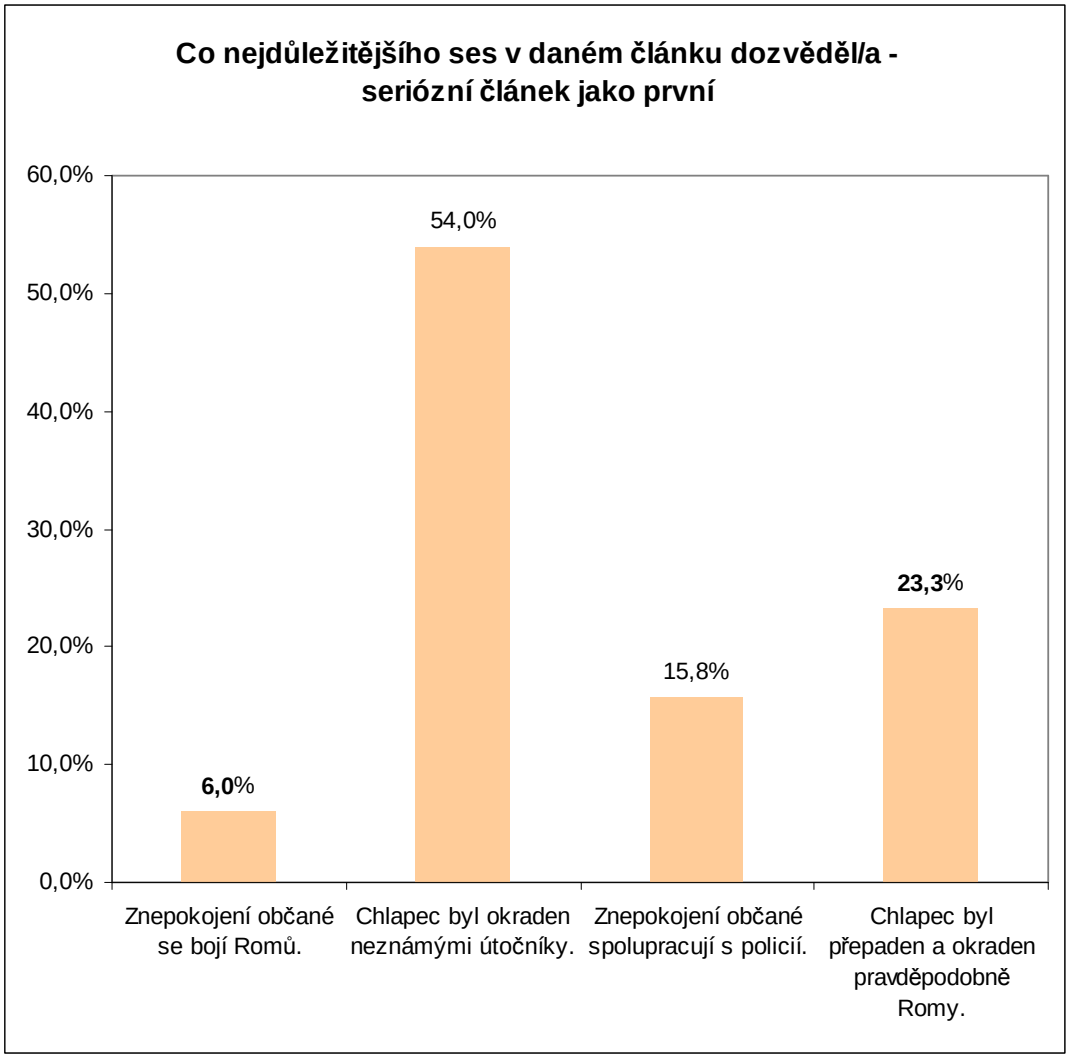
Co nejdůležitějšího ses v daném článku dozvěděl/a - seriózní článek jako první
60,0%
50,0%
40,0%
30,0%
20,0%
10,0%
0,0%
6,0%
54,0%
15,8%
23,3%
Znepokojení občané se bojí Romů.
Chlapec byl okraden neznámými útočníky.
Znepokojení občané spolupracují s policií.
Chlapec byl přepaden a okraden pravděpodobně Romy.

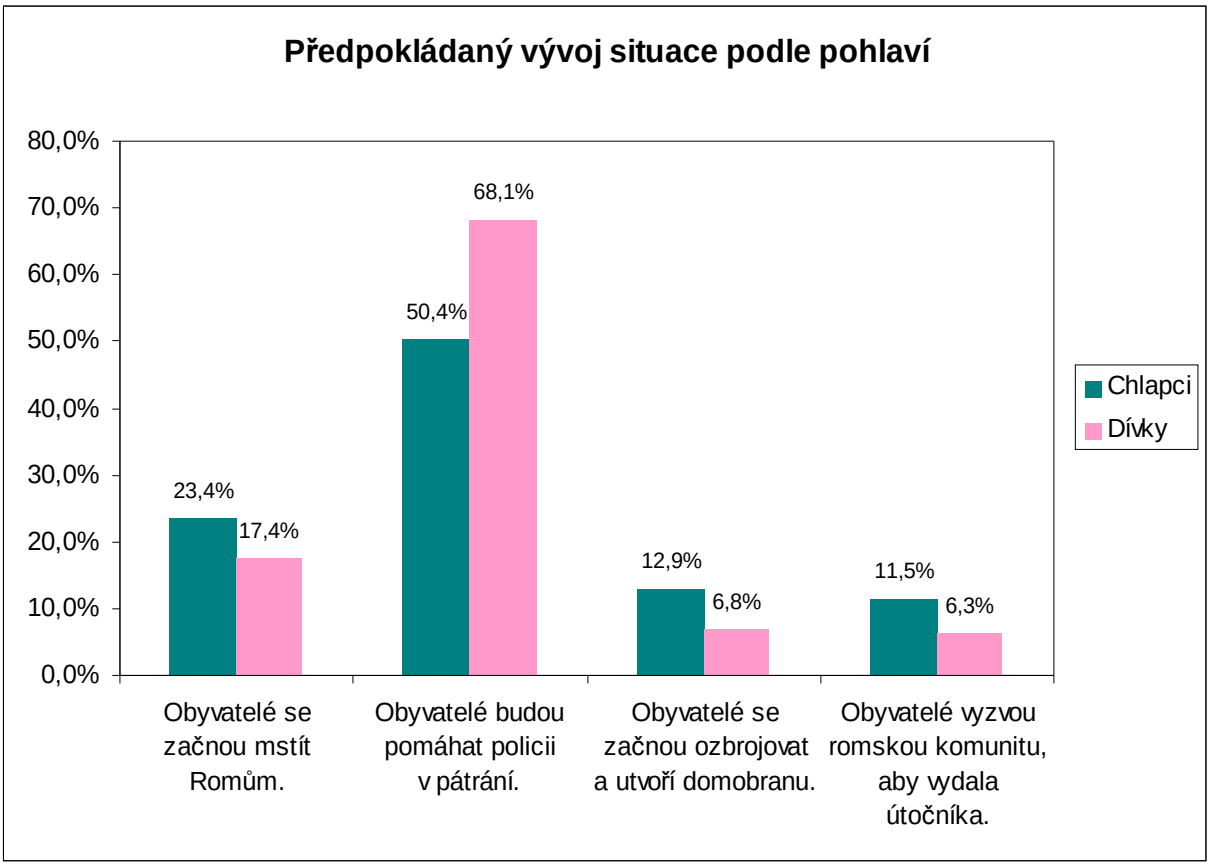
Předpokládaný vývoj situace podle pohlaví
80,0%
70,0%
60,0%
50,0%
40,0%
30,0%
20,0%
10,0%
0,0%
23,4%
17,4%
50,4%
68,1%
12,9%
6,8%
11,5%
6,3%
Chlapci
Dívky
Obyvatelé se začnou mstít Romům.
Obyvatelé budou pomáhat policii v pátrání.
Obyvatelé se začnou ozbrojovat a utvoří domobranu.
Obyvatelé vyzvou romskou komunitu, aby vydala útočníka.

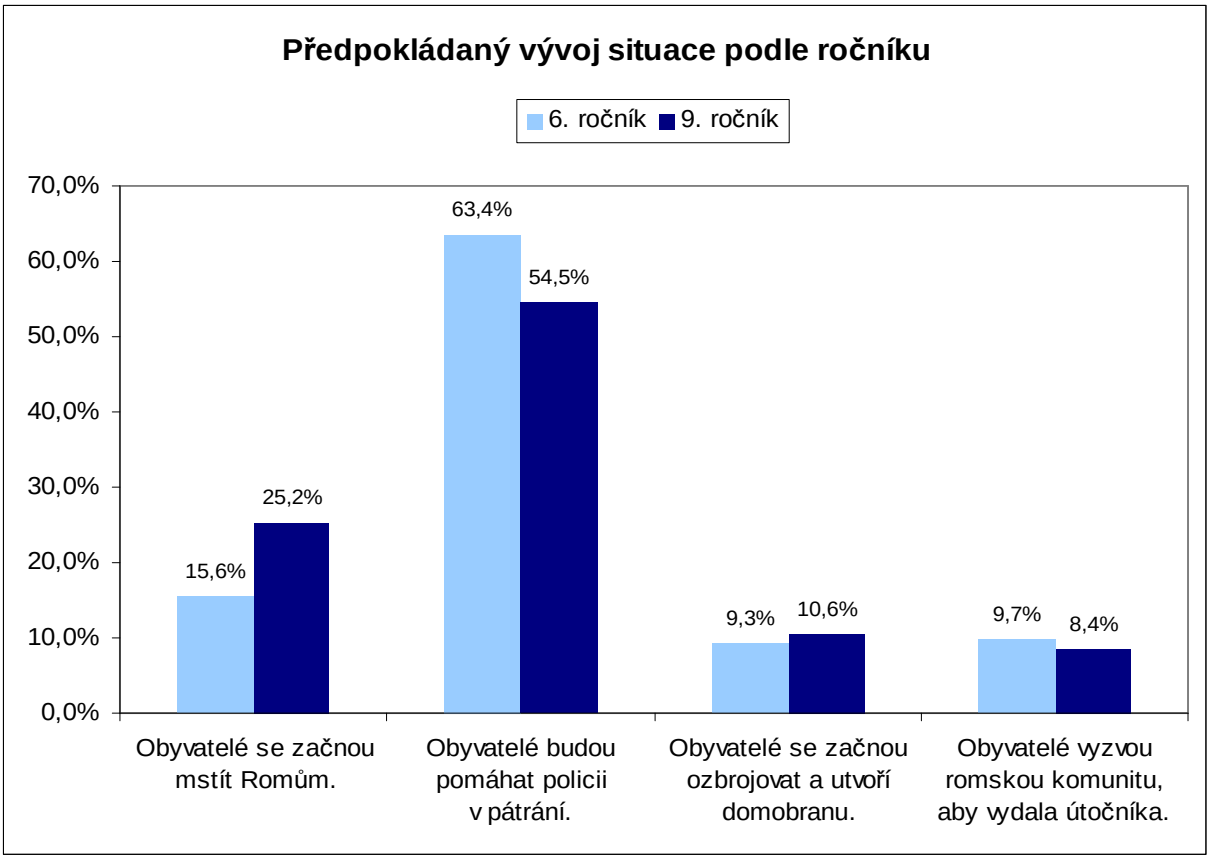
Předpokládaný vývoj situace podle ročníku
6. ročník
9. ročník
70,0%
60,0%
50,0%
40,0%
30,0%
20,0%
10,0%
0,0%
15,6%
25,2%
63,4%
54,5%
9,3%
10,6%
9,7%
8,4%
Obyvatelé se začnou mstít Romům.
Obyvatelé budou pomáhat policii v pátrání.
Obyvatelé se začnou ozbrojovat a utvoří domobranu.
Obyvatelé vyzvou romskou komunitu, aby vydala útočníka.

VELIKOST OBCE

Jak se projevuje velikost obce, odkud žák pochází?

- Žáci ze **středně velkých obcí** volí **konfliktnější** a emočně **zabarvené** odpovědi ve vztahu k etniku.

V některých případech se lišily výsledky středně velkých obcí s počtem obyvatel mezi 10 tisíci a 70 tisíci.

Na otázku „Kdo je **pachatel**?" volili žáci ze **středně velkých obcí** častěji odpověď „**Parta cikánů** v kožených bundách." Věcnější a méně emočně zabarvené odpovědi, například „Parta neznámých kluků, z nichž jeden měl koženou bundu.", volili častěji žáci z malých nebo velkých obcí.

Předpokládaný pachatel přepadení podle velikosti obce

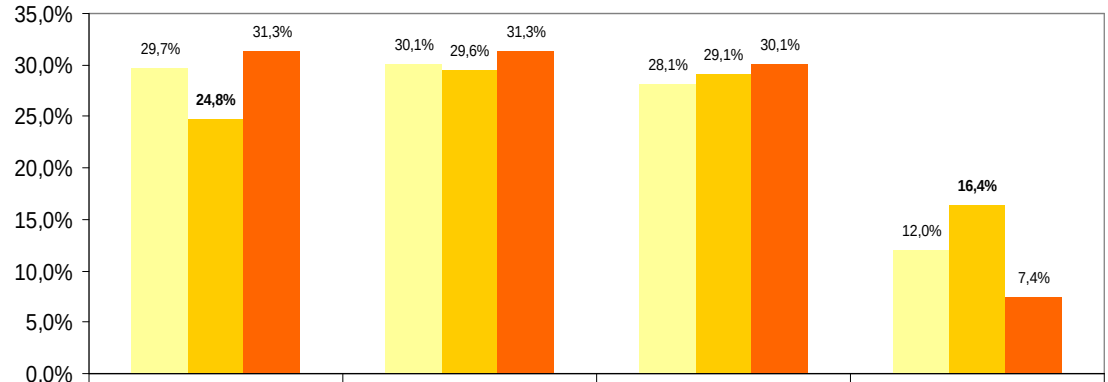

	Parta neznámých kluků, z nichž jeden měl koženou bundu	Parta kluků, z nichž jeden měl koženou bundu, asi Romů	Parta Romů, z nichž jeden asi nosí koženou bundu	Parta Cikánů v kožených bundách
do 10 tisíc obyvatel	29,7%	30,1%	28,1%	12,0%
10 tisíc až 70 tisíc obyvatel	24,8%	29,6%	29,1%	16,4%
nad 70 tisíc obyvatel a krajská města	31,3%	31,3%	30,1%	7,4%

ANGAŽOVANOST

Jsou žáci ochotní angažovat se?

- Žáci jsou ochotní **angažovat** se spíše na **lokální úrovni**, než v případě obecnějších témat, jako je politika.

Na otázku „Kdyby škola zavedla schránku, kam lze vhodit návrh jak zlepšit výuku, prostory školy, náměty na výlet apod., jak k tomu přistoupíš?" odpovědělo **56 % žáků**, že by se aktivně **zapojilo** a schránku využilo.

Oproti tomu v situaci, kdy se jejich rodiče baví o **politice**, **2/3 žáků** buď jenom **poslouchají**, nebo **je jim to jedno**.

9. ročníky jsou oproti 6. ročníkům ochotné se častěji bavit o politice, ovšem na úrovni školy se tolik zapojovat nechtějí, a naopak jsou negativnější a destruktivnější.

V případě schránky ve škole mají častěji zájem zapojit se dívky. **Chlapci** jsou oproti tomu **pasivnější** či přímo **destruktivnější** (5,7 % by schránku ve škole použilo jako koš na odpadky).

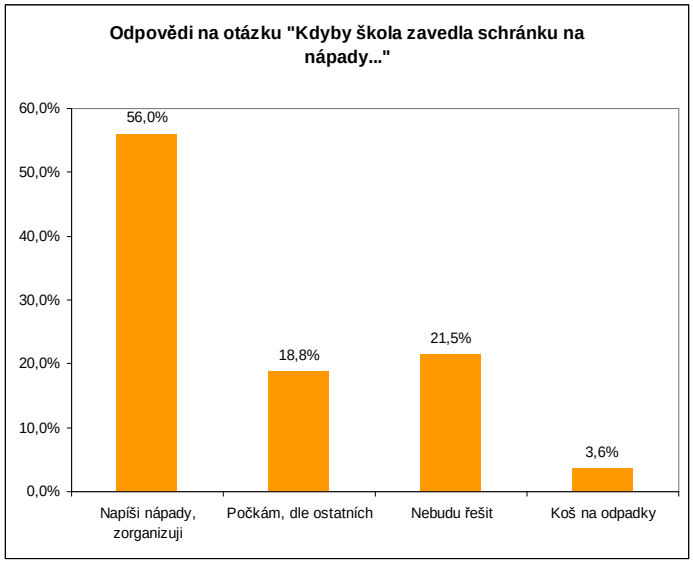

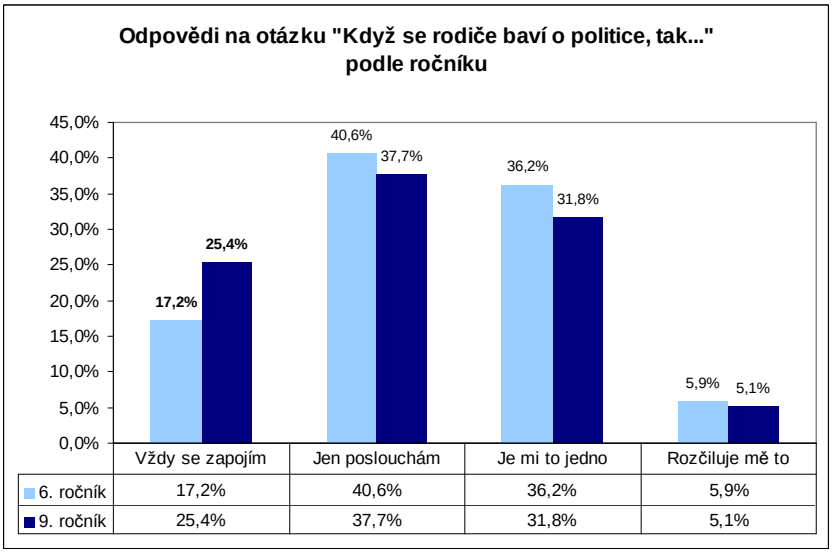

	Vždy se zapojím	Jen poslouchám	Je mi to jedno	Rozčiluje mě to
6. ročník	17,2%	40,6%	36,2%	5,9%
9. ročník	25,4%	37,7%	31,8%	5,1%

DOPADY PROJEKTU MULTIPOLIS

Lze s tím něco dělat?

- Desková hra Multipolis využitá ve školní výuce má vliv na postoje žáků.

Výzkum byl rozdělen na dvě kola. V prvním i druhém kole vyplňovali žáci stejný dotazník. Mezi koly byl rozestup několika měsíců, přičemž v této době všichni žáci pracovali s hrou Multipolis a návaznými aktivitami.

Hra Multipolis má žákům nechat prostor **přemýšlet o lidech**, o životních situacích a odlišnostech ve společnosti.

Cílem hry není vnucovat žákům názory nebo jim říkat, co je správné a co ne. Účelem projektu Multipolis je naopak vést žáky k tomu, aby o tom sami přemýšleli a pocítili vlastní **zodpovědnost** za to, jak se rozhodnou.

V 2. kole vzrostla míra **angažovanosti** u všech sledovaných skupin. Pasivita a negativismus také poklesly u všech sledovaných skupin.

Při výběru postav se v 2. kole **vyrovnal poměr** mezi „**favority**" a „**outsidery**" – žáci si vybírali rozmanitěji.

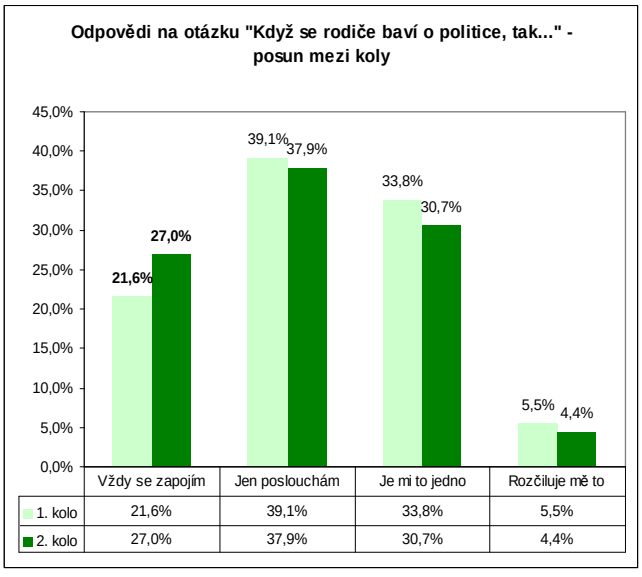

	Vždy se zapojím	Jen poslouchám	Je mi to jedno	Rozčiluje mě to
1. kolo	21,6%	39,1%	33,8%	5,5%
2. kolo	27,0%	37,9%	30,7%	4,4%

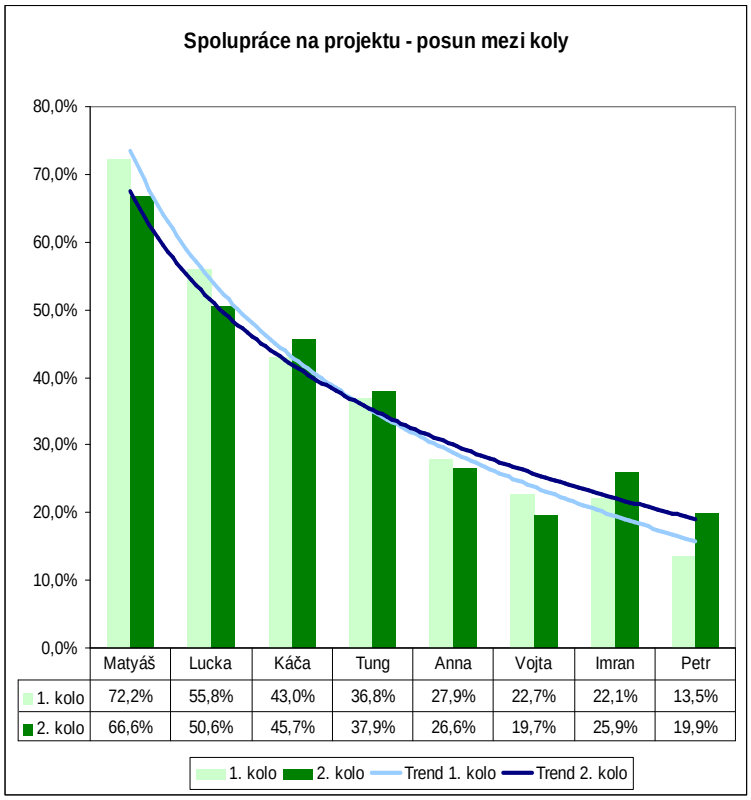

	Matyáš	Lucka	Káča	Tung	Anna	Vojta	Imran	Petr
1. kolo	72,2%	55,8%	43,0%	36,8%	27,9%	22,7%	22,1%	13,5%
2. kolo	66,6%	50,6%	45,7%	37,9%	26,6%	19,7%	25,9%	19,9%

VYHODNOCENÍ KVÍZU PRO NOVINÁŘE

1. Kolik procent žáků by se přidalo k pochodu proti Romům?
   a) 0%
   b) 3%
   c) 32%

2. Kolik procent žáků si myslí, že se po útoku na dítě, který údajně provedli Romové, začnou místní obyvatelé mstít Romům?
   a) 2%
   b) 20%
   c) 80%

3. S kterým z těchto spolužáků by žáci nechtěli spolupracovat?

a) b)

c) **d)**

4. Žáci četli jeden bulvárně a jeden seriózně pojatý článek, přičemž oba pojednávají o stejné události. Ze kterého se toho podle vlastního vyjádření více dozvěděli?
   a) z bulvárního
   b) ze seriózního
   c) z obou stejně

DALŠÍ PROJEKTY SCIO

Na základě dobrých zkušeností s využíváním **deskových her ve školní výuce a vzdělávání** připravuje společnost Scio další projekty.

V prodeji je již desková hra Akce ostrov. Primárně je určena předškolákům, u nichž rozvíjí dovednosti potřebné pro zápis do 1. třídy, například rozpoznávání velikosti, délky, množství a barev. Podporuje spolupráci, čímž tříbí sociální dovednosti dětí, a klade důraz na procvičování řečových i komunikačních schopností, tedy schopností, jež jsou nutné nejen pro předškoláky, ale i malé školáky.

www.akceostrov.cz

Připravujeme také hru, která bude **simulovat základní ekonomické principy**. Ekonomie tak bude přístupná ne jako série pouček a definic, ale žáci si přímo vyzkouší její fungování. Desková hra se bude jmenovat **Oeconomica** a vydání je plánování na září 2013.

Oeconomica